

D E C I Z I E

08 iulie 2015

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președinte, judecătorul
Judecătorii

Valeriu Doagă
Ala Cobăneanu
Tamara Chișca-Doneva

examinând recursul declarat de către Întreprinderea Mixtă Societatea Internațională de Asigurări „Moldasig” Societate pe Acțiuni,

în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a Întreprinderii de Stat „Aeroportul Internațional Mărculești” împotriva Întreprinderii Mixte Societatea Internațională de Asigurări „Moldasig” Societate pe Acțiuni, intervenient principal Ministerul Apărării al Republicii Moldova cu privire la declararea nulității actelor juridice,

împotriva încheierii Curții de Apel Chișinău din 26 mai 2015, prin care cererea de apel depusă de către Întreprinderea Mixtă Societatea Internațională de Asigurări „Moldasig” Societate pe Acțiuni a fost restituită,

c o n s t a t ă :

La 30 iulie 2012, ÎI „Aeroportul Internațional Mărculești” a depus cerere de chemare în judecată împotriva ÎM SIA „Moldasig” SA, intervenient principal Ministerul Apărării al Republicii Moldova cu privire la declararea nulității actelor juridice.

În motivarea acțiunii reclamantul a indicat că la data de 23 mai 2007, la 25 decembrie 2007, la 26 mai 2008 și la 24 decembrie 2008 a încheiat cu ÎM SIA „Moldasig” SA patru Acorduri privind restructurarea și eșalonarea achitării primelor de asigurare, aferente contractelor de asigurare.

Astfel, în Acordul din 23 mai 2007 este stipulată, obligația asiguratului ÎS „Aeroportul Internațional Mărculești” de a achita o datorie curentă față de asigurătorul ÎM SIA „Moldasig” SA în mărime de 458 815,60 dolari SUA și 799 2688,76 lei.

În Acordul nr. 2 din 25 decembrie 2007, cu trimitere la acordul din 23 mai 2007, este stipulată datoria inexistentă a ÎS „Aeroportul Internațional Mărculești” față de asigurătorul ÎM SIA „Moldasig” SA în mărime de 71 1 863,05 dolari SUA și 847 877,56 lei.

În Acordul nr. 3 din 26 mai 2008, cu trimitere la Acordul nr. 2 din 25 decembrie 2007, la fel este stipulată obligația lovită de nulitate a ÎS „Aeroportul Internațional Mărculești” de a achita o presupusă datorie față de asigurătorul ÎM SIA „Moldasig” SA în mărime de 824 285,11 dolari și 1 785 536,53 lei.

Iar, în Acordul nr. 4 din 24 decembrie 2008, cu trimitere la Acordul nr. 3 din 25 decembrie 2007, similar este stipulată obligația lovită de nulitate a ÎS „Aeroportul Internațional Mărculești” de a achita o presupusă datorie față de asiguratorul ÎM SIA „Moldasig” SA în mărime de 875 461, 03 dolari SUA, 48 508,35 euro și 3 938 457, 08 lei.

Menționează reclamantul că acordurile menționate sunt lovite de nulitate absolută, deoarece sunt acte juridice încheiate fără cauză, care în conformitate cu art. 207 alin. (1) Cod civil, nu pot avea nici un efect, iar prin urmare sunt lovite de nulitate absolută.

Totodată, invocând prevederile art. 1301 din Codul civil, consideră reclamantul că acordurile contestate sunt încheiate fără cauză juridică, deoarece stabilesc obligații ale asiguratului inexistente.

Or, odată ce ÎS „Aeroportul Internațional Mărculești” nu a plătit prima de asigurare, asiguratorul ÎM SIA „Moldasig” SA nu avea obligația corelativă de furnizare a serviciilor de asigurare, adică de plată a despăgubirii, iar cesiunea riscurilor către asigurator, în speță obligația ÎM SIA „Moldasig” SA de plată a despăgubirii putea să survină numai în cazul în care era achitată prima de asigurare de ÎS „Aeroportul Internațional Mărculești”.

Specifică reclamantul că odată ce nu i se putea solicita asiguratorului obligația de plată a despăgubirii pentru survenirea cazului asigurat, pe motivul că asiguratul ÎS „Aeroportul Internațional Mărculești” nu a achitat prima de asigurare, astfel, nici ÎM SIA „Moldasig” SA nu putea să înainteze asiguratului careva datorii, deoarece în virtutea caracterului sinalagmatic a contractului de asigurare, obligațiile sunt reciproce, circumstanțe ce confirmă încă odată lipsa cauzei în actele juridice contestate.

Mai susține că dacă pârâțul s-ar fi obligat să achite despăgubirea de asigurare fără ca să fie achitată prima de asigurare de către reclamant, atunci ar fi existat într-o anumită măsură posibilitatea încheierii acordurilor specificate în contextul acțiunii.

Afirmă că dovada faptelor economice între agenții economici, inclusiv existența creanțelor și datoriilor în evidența contabilă o constituie documentele primare cu regim special.

În context, susține că art.16 din Legea contabilității nr. 426 din 04 aprilie 1995 prevede că drept bază pentru înscriere în registrele contabile servesc documentele justificative, iar Legea contabilității nr. 113 din 27 aprilie 2007 prevede că faptele economice se contabilizează în baza documentelor primare și centralizatoare.

Prin urmare, invocă că, lipsa facturilor de expediție confirmă suplimentar inexistența datoriilor menționate în acordurile contestate, iar pe cale de consecință inexistența cauzei acestor acte juridice.

În această ordine de idei, consideră reclamantul că este relevant actul reviziei economico-financiare tematice din 06 iunie 2012, efectuată de CCCEC al Republicii Moldova, or, conform concluziilor expuse în acest act, recunoașterea datoriilor ÎS „Aeroportul Internațional Mărculești” față de ÎM SIA „Moldasig” SA prin semnarea acordurilor nominalizate este absolut nejustificată, deoarece aceste datorii nu sunt confirmate în evidența contabilă a pârâtului prin documente primare cu regim special.

Solicită, declararea nulității acordului din 23 mai 2005 privind restructurarea și eșalonarea primelor de asigurare, aferente contractelor de asigurare, acordului nr. 2 din 25 decembrie 2007 privind restructurarea și eșalonarea primelor de asigurare aferente contractelor de asigurare, acordului nr. 3 din 26 mai 2008 privind restructurarea datoriilor și eșalonarea achitării primelor de asigurare, aferente contractelor de

asigurare și acordului nr. 4 din 24 decembrie 2008 privind restructurarea datoriilor și eșalonarea achitării primelor de asigurare, aferente contractelor de asigurare încheiate între ÎS „Aeroportul Internațional Mărculești” și ÎM SIA „Moldasig” SA”.

Prin hotărârea Judecătoriei Centru mun. Chișinău din 20 octombrie 2014, acțiunea a fost admisă fiind anulat acordul fără număr din 23 mai 2005 privind restructurarea și eșalonarea primelor de asigurare, aferente contractelor de asigurare încheiat între ÎS „Aeroportul Internațional Mărculești” și SNA „Moldasig” SRL, acordului nr. 2 din 25 decembrie 2007 privind restructurarea și eșalonarea primelor de asigurare aferente contractelor de asigurare încheiat între ÎS „Aeroportul Internațional Mărculești” și SNA „Moldasig” SRL, acordului nr. 3 din 26 mai 2008 privind restructurarea datoriilor și eșalonarea achitării primelor de asigurare, aferente contractelor de asigurare încheiat între ÎS „Aeroportul Internațional Mărculești” și SNA „Moldasig” SRL și acordului nr. 4 din 24 decembrie 2008 privind restructurarea datoriilor și eșalonarea achitării primelor de asigurare, aferente contractelor de asigurare încheiat între ÎS „Aeroportul Internațional Mărculești” și SNA „Moldasig” SRL. Totodată, a fost încasat de la ÎM „SIA „Moldasig” SA în beneficiul ÎS „Aeroportul Internațional Mărculești” suma taxei de stat achitate în mărime de 400 lei.

La 11 noiembrie 2014, ÎM SIA „Moldasig” SA a depus cerere de apel nemotivat împotriva hotărârii primei instanțe, solicitând admiterea apelului casarea hotărârii primei instanțe cu emiterea unei noi hotărâri prin care acțiunea să fie respinsă ca neîntemeiată.

Prin încheierea Curții de Apel Chișinău din 19 decembrie 2014, nu s-a dat curs cererii de apel depuse de ÎM SIA „Moldasig” SA, fiind acordat termen apelantului pentru prezentarea apelului motivat în limba de stat și dovezi de plată a taxei de stat în mărime de 300 lei până la data de 24 februarie 2015 ora 10.00, când v-a avea loc prima ședință de judecată a instanței de apel. Totodată, a fost explicat apelantului că dacă în termenul stabilit, nu v-a prezenta dovada de plată a taxei de stat și cererea de apel motivat, cererea de apel nu va fi considerată depusă și împreună cu toate documentele anexate va fi restituită.

La 23 februarie 2015, ÎM SIA „Moldasig” SA a depus cerere de apel suplimentară împotriva hotărârii primei instanțe și a prezentat dovada de plată a taxei de stat în mărime de 300 lei.

Prin încheierea protocolară a Curții de Apel Chișinău din 24 februarie 2015, în legătură cu faptul că la adoptarea încheierii Curții de Apel Chișinău din 19 decembrie 2014, s-a comis o eroare mecanică, instanța a acordat un termen suplimentar apelantului ÎM SIA „Moldasig” SA, reprezentat de avocatul Adam Gheorghe, pentru achitarea taxei de stat în sumă de 37 200 lei până la data de 21 aprilie 2015.

Prin încheierea Curții de Apel Chișinău din 26 mai 2015, cererea de apel depusă de către ÎM SIA „Moldasig” SA a fost restituită ca netimbrată.

La 11 iunie 2015 ÎM SIA „Moldasig” SA a declarat recurs împotriva încheierii instanței de apel, solicitând admiterea recursului, casarea încheierii contestate cu restituirea pricinii în instanța de apel pentru examinarea apelului în fond.

În motivarea recursului a invocat că încheierea instanței de apel este neîntemeiată, deoarece în partea dispunerii achitării taxei de stat suplimentare în sumă de 37 200 lei, instanța de apel nu a emis o încheiere, sau, ÎM SIA „Moldasig” SA nu a primit o încheiere în acest sens.

Mai mult decât atât, consideră că apelantul neîntemeiat a fost obligat la achitarea taxei de stat în mărime de 37 500 lei, întrucât litigiul în speță este unul nepatrimonial

pentru care prin prisma art. 83 CPC, taxa de stat este determinată în proporție fixă conform prevederilor Legii taxei de stat și constituie 100 lei.

Or, după emiterea încheierii prin care nu s-a dat curs cererii de apel, ÎM SIA „Moldasig” SA a achitat taxa de stat în mărime de 100 lei pentru fiecare act contestat, iar în total a achitat suma de 300 lei, conformându-se astfel, încheierii instanței de apel din 19 decembrie 2014, prin care a fost obligat la achitarea taxei de stat în mărime de 300 lei și anume în mărime de 75% din taxa de stat achitată inițial de reclamant calculată în temeiul art. 3 alin. (1) lit. j) al Legii taxei de stat.

Astfel, este de părerea că în cazul în care instanța de apel ulterior a stabilit că apelantul urmează să achite taxa de stat în mărime de 37 500 lei urma să dispună prin încheiere obligarea apelantului, ca în caz de dezacord să poată beneficia de dreptul său de a o contestat cu recurs.

Consideră că instanța de apel nejustificat a restituit cererea de apel ca netimbrată pe motiv că nu a fost achitată taxa de stat suplimentară în mărime de 37 200 lei, deoarece în conformitate cu Legea taxei de stat - taxa de stat pentru judecarea pricinii date este de 300 lei.

La 01 iulie 2015, ÎM SIA „Moldasig” SA a depus cerere de recurs suplimentară în care a invocat că ședința instanței de apel din 26 mai 2015, a fost stabilită pentru ora 14.00, fapt ce se confirmă prin procesul-verbal al ședinței de judecată din 05 mai 2015, și recipisa prin care participanții procesului au confirmat înștiințarea sa despre examinarea cauzei la data de 25 mai 26 mai 2015 ora 14.00.

Însă, prezentându-se la 26 mai 2015 ora 14.00 în ședința instanței de apel, reprezentantul Boian Oleg a fost informat de instanță despre faptul că cauza a fost examinată la ora 10.00 în lipsa ÎM SIA „Moldasig” SA.

Astfel, menționează că despre faptul modificării ore ședinței instanței de apel din 26 mai 2015 de la ora 14.00 la ora 10.00, instanța nu a înștiințat ÎM SIA „Moldasig” SA și a examinat cauza în lipsa apelantului, care nu a fost citat legal în conformitate cu prevederile art. 102-105 CPC.

Totodată, cu referire la restituirea cererii de apel ca netimbrată, susține că instanța de apel nu a emis o încheiere în sensul art. 368 alin. (1) CPC, prin care ar fi obligat apelantul ÎM SIA „Moldasig” SA la achitarea taxei de stat suplimentare în mărime de 37 200 lei.

Or, deși prin procesele-verbale din 24 februarie 2015 și respectiv 21 aprilie 2015 instanța de apel l-a obligat apelantul să achite taxa de stat în mărime de 37 200 lei, însă instanța nu a adus acest fapt la cunoștință reprezentantului Boian Oleg și nu l-a informat în mod legal ÎM SIA „Moldasig” despre acest fapt prin alte mijloace.

În conformitate cu art. 425 CPC, termenul de declarare a recursului împotriva încheierii este de 15 zile de la pronunțarea ei.

Materialele cauzei atestă că copia încheierii recurate a fost expediată în adresa recurentului ÎM SIA „Moldasig” SA la 27 mai 2015, fapt confirmat prin scrisoarea de însoțire (f. d. 250 Vol.), însă careva probe care ar atesta data recepționării acesteia de către recurent la dosar lipsesc.

Astfel, instanța de recurs consideră că recurentul s-a conformat prevederilor legale și a declarat recursul la 11 iunie 2015 în termen.

În conformitate cu art. 426 alin. (3) CPC, recursul împotriva încheierii se examinează în termen de 3 luni într-un complet din 3 judecători, pe baza dosarului și a materialelor anexate la recurs, fără examinarea admisibilității și fără participarea părților.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră recursul întemeiat și care urmează a fi admis cu casarea încheierii instanței de apel și restituirea pricinii spre rejudecare în instanța de apel din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 427 lit. b) CPC, instanța de recurs, după ce examinează recursul împotriva încheierii, este în drept să admită recursul și să caseze integral sau parțial încheierea, restituind pricina spre rejudecare.

După cum rezultă din actele cauzei, Curtea de Apel Chișinău examinând apelul declarat de ÎM SIA „Moldasig” SA împotriva hotărârii Judecătoriei Centru mun. Chișinău, prin care a fost admisă acțiunea ÎS „Aeroportul Internațional Mărculești”, prin încheierea din 19 decembrie 2014, nu a dat curs cererii de apel depuse de ÎM SIA „Moldasig” SA și a acordat apelantului un termen pînă la data de 24 februarie 2015 pentru prezentarea dovezii de plată a taxei de stat în mărime de 300 lei și a apelului motivat (f.d. 205-208).

La 23 februarie 2015, ÎM SIA „Moldasig” SA a prezentat cererea de apel motivată și dovada de plată a taxei de stat în mărime de 300 lei, însă prin încheierea protocolară din 24 februarie 2015, din motivul comiterii unei erori mecanice de calcul, instanța de apel a acordat un termen suplimentar apelantului ÎM SIA „Moldasig” SA, pentru achitarea taxei de stat în sumă de 37 200 lei pînă la data de 21 aprilie 2015 ora 12.00 (f.d. 221 Vol.I).

Este cert și faptul că în ședința instanței de apel din 21 aprilie 2015 apelantul ÎM SIA „Moldasig” SA și intervenientul principal Ministerul Apărării al RM nu s-au prezentat, însă au depus cereri prin care au solicitat amînarea ședinței de judecată, în temeiul cărora, instanța a dispus amînarea examinării cererii de apel pentru data de 05 mai 2015 ora. 10.00.

Tot actele cauzei atestă că la data de 05 mai 2015 ora 10.00, din motivul neprezentării intimatului ÎS „Aeroportul Internațional Mărculești”, examinarea cauzei a fost amînată pentru data de 26 mai 2015, iar, în ședința de judecată din 26 mai 2015 instanța de apel a restituit apelul declarat de către ÎM SIA „Moldasig” SA ca netimbrat, în lipsa apelantului (f.d. 244-249).

În aceste condiții, instanța de recurs consideră necesar de menționat că din conținutul procesului-verbal al ședinței de judecată din 05 mai 2015, cît și din conținutul recipisei semnate de părțile prezente în ședința respectivă, inclusiv, și de către reprezentantul apelantului ÎM SIA „Moldasig” SA - Boian Oleg, rezultă că examinarea cauzei a fost amînată pentru data de 26 mai 2015 orele 14.00, însă conform informației din baza de date a ședințelor Curții de Apel Chișinău, și din procesul-verbal al ședinței de judecată al instanței de apel din 26 mai 2015 se constată că ședința instanței de apel a avut loc la orele 10.00.

Respectiv, dicsoncordanța orelor de judecare a pricinii în ordine de apel l-a determinat pe reprezentantul ÎM SIA „Moldasig” SA – Boian Oleg să se prezinte în ședința instanței de apel din 26 mai 2015 la orele 14.00, chînd ședința instanței de apel era finisată, iar cererea de apel depusă de ÎM SIA „Moldasig” SA era deja restituită ca netimbrată.

Pentru considerentele mai sus expuse și în raport cu dispozițiile art. 102 alin. (3) și (4) și art. 105 alin. (1) CPC, care reglementează aspecte ce țin de înmînarea și înștiințarea judiciară, în ipoteza cărora se încadrează criticele formulate în recurs, instanța de recurs constată că la materialele dosarului lipsesc careva probe cu privire la citarea legală a apelantului ÎM SIA „Moldasig” SA pentru data de 26 mai 2015 orele

10.00, chînd de fapt a avut loc ședința instanței de apel și restituit apelul declarat de ÎM SIA „Moldasig” SA, fapt ce contravine prevederilor enunțate.

Or, conform datelor ce se conțin la materialele cauzei instanța de apel a stabilit ședința din 26 mai 2015 pentru orele 14.00, fapt despre care și a fost înștiințat reprezentantul ÎM SIA „Moldasig” SA, contra semnătură, însă, de fapt, ședința judiciară din 26 mai 2015 a fost derulată la orele 10.00 (f.d. 243, 248) în lipsa apelantului ÎM SIA „Moldasig” SA, care nu a fost înștiințat în mod legal despre ora ședinței de judecată.

De altfel, în speță prevalează datele vis-a-vis de ora ședinței ce se conțin în informația din baza de date a ședințelor Curții de Apel Chișinău numite spre examinare în ordine de apel pentru data de 26 mai 2015 față de datele ce se conțin în procesul-verbal a ședinței de judecată din 05 mai 2015 și recipisa din aceeași dată (f.d. 230- 231), sau, eroarea comisă de instanța de apel privind fixarea orei ședinței, nu poate fi imputată apelantului ÎM SIA „Moldasig” SA, în cazul în care aceasta s-a conformat normelor procedurale și s-a prezentat la ședința de judecată din 26 mai 2015 orele 14.00, corespunzător conținutului recipisei semnate în ședința instanței de apel din 05 mai 2015, cînd a fost amînată ședința instanței de apel pentru data de 26 mai 2015 ora 14.00.

Față de cele ce preced, se constată că restituind cererea de apel în lipsa apelantului ÎM SIA „Moldasig” SA, instanța de apel, nu a asigurat disponibilitatea în drepturi a participantului la proces, ce constă în posibilitatea, în primul rînd, de a dispune liber de dreptul subiectiv material sau de interesul legitim supus judecării, precum și de drepturile procedurale, de a alege modalitatea și mijloacele procedurale de apărare, astfel încît, a fost admisă încălcarea prevederilor art. 27 alin. (1) CPC.

Prin urmare, întru evitarea îngrădirii accesului ÎM SIA „Moldasig” SA la justiție se impune admiterea recursului, casarea încheierii instanței de apel cu remiterea pricinii spre rejudecare în instanța de apel.

În conformitate cu art. 427 lit. b), art. 428 CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție,

decide:

Se admite recursul declarat de către Întreprinderea Mixtă Societatea Internațională de Asigurări „Moldasig” Societate pe Acțiuni.

Se casează încheierea Curții de Apel Chișinău din 26 mai 2015 în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a Întreprinderii de Stat „Aeroportul Internațional Mărculești” împotriva Întreprinderii Mixte Societatea Internațională de Asigurări „Moldasig” Societate pe Acțiuni, intervenient principal Ministerul Apărării al Republicii Moldova cu privire la declararea nulității actelor juridice, cu restituirea pricinii pentru rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, aceluiași complet de judecată.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președinte, judecătorul

Valeriu Doagă

Judecătorii

Ala Cobăneanu

Tamara Chișca-Doneva